

POSITION PAPER

opvattingen van het college van Heerenveen over de herindeling van Boarnsterhim

Medio mei heeft het college van Heerenveen het verzoek gekregen in een position paper zijn opvattingen over de herindeling van Boarnsterhim te verwoorden. Het college van Heerenveen komt tot de volgende **conclusie**:

Het samengaan met het zuidelijk deel van Boarnsterhim biedt kansen voor zowel de inwoners, bedrijven en organisaties van Heerenveen als Boarnsterhim. De samenvoeging past in ons streven naar duurzaam lokaal bestuur en een betere verhouding tussen het aantal mensen dat gebruikt van regionale voorzieningen in stedelijke kernen en het aantal inwoners. Heerenveen wil nu en in de toekomst een gemeente zijn waarbinnen de kracht en dynamiek van de stad harmonieus samengaan met de kwaliteit en rust van het platteland.

Heerenveen is bereid mee te werken aan een oplossing van de problemen die in Boarnsterhim ontstaan zijn. Bij een samengaan van zuidelijk Boarnsterhim en de huidige gemeente Heerenveen streven we naar een soepele integratie met behoud van de kwaliteiten en kenmerken van de bestaande kernen en sociale structuren. Daarbij zijn er, gelet op de financiële positie van Boarnsterhim, wel zorgen over de financiële effecten op langere termijn en de wijze waarop die tijdig en adequaat kunnen worden opgelost.

Bijgaande tekst geeft een nadere onderbouwing van deze conclusie. Het eerste deel gaat in op de visie van Heerenveen op de herindeling van Boarnsterhim; het tweede deel beschrijft een profiel van de gemeente Heerenveen.

VISIE OP HERINDELING BOARNSTERHIM

In de Friese herindelingsdiscussie brengt het gemeentebestuur van Heerenveen consequent in dat Heerenveen redeneert vanuit de eisen die *de regio* aan het lokaal bestuur stelt. Voldoende werkgelegenheid, behoud van de natuur, hoogwaardige en bereikbare zorg, kwalitatief goed onderwijs, op de toekomst gerichte recreatievoorzieningen, het bieden van een vangnet voor hen die dat nodig hebben zijn voorbeelden van toenemende druk op de prestaties van het lokaal bestuur. Daarbij is gebleken dat de bestuurskracht in overwegende mate afhangt van de volgende factoren:

1. *een stabiel bestuur gedurende een langere periode*
2. *een krachtige en professionele ambtelijke organisatie*
3. *een strategische toekomstvisie op (middel)lange termijn*
4. *voldoende interactie tussen bestuur, burgers, bedrijven en organisaties*
5. *een financieel gezond beleid*

Om ook op langere termijn aan deze eisen te kunnen blijven voldoen is een bepaalde schaalgrootte noodzakelijk. Ook al omdat de bestuurlijke verhoudingen in Fryslân en Nederland zullen veranderen.

Ook de oriëntatie van bewoners van de regio is een aspect dat voor een stabiele (centrum)gemeente van belang is. Het college van Boarnsterhim heeft onderzoek gedaan naar de sociaal-geografische samenhang van de gemeente Boarnsterhim (juni 2009). De cijfers over migratie naar omliggende gemeenten, leerlingenstromen, winkelbezoek wijzen uit dat met name het zuidelijk deel van de gemeente zich sterk oriënteert op Heerenveen. Ook uit de petearen bleek, hoewel niet onverdeeld, dat veel bewoners van dit gebied zich oriënteren op Heerenveen.

Het samengaan van Heerenveen met een deel van Boarnsterhim biedt gezien bovenstaande context volgens het college van Heerenveen voldoende én interessante kansen. Met het vergroten van de schaal in de regio rondom Heerenveen en Boarnsterhim wordt een stap richting duurzaam lokaal bestuur gezet. Zeker als de keuze voor de schaalvergroting in de beleving van veel bewoners een weloverwogen en logische is. Ook past de samenvoeging in het streven van Heerenveen naar betere verhoudingen tussen het aantal mensen dat gebruik maakt van bovenlokale voorzieningen en het aantal mensen dat in de gemeente woont. En daarmee een betere afstemming tussen gebruik van voorzieningen en opbrengsten die daar tegenover staan. Tenslotte betekent de samenvoeging dat de gemeenten Heerenveen en Leeuwarden aan elkaar gaan grenzen, waarbij de aanwezige infrastructuur (weg, water en spoor) nieuwe ontwikkelingskansen biedt.

Voor het college van Heerenveen is het samengaan van Heerenveen en Boarnsterhim niet voldoende om ook op de langere termijn duurzaam lokaal bestuur te borgen. Ons vertrekpunt, het belang van ene brede regio, sterkt onze voorkeur voor herindeling van Heerenveen, Skarsterlân en Lemsterland. Het zuidelijk deel van Boarnsterhim inclusief Terherne zou daar prima in passen.

De positie van Terherne is overigens een bijzondere. De banden tussen Terherne en Heerenveen blijken bijvoorbeeld uit de wedstrijd van de Heerenveense skûtsje commissie die plaatsvindt op het Snekermeer bij Terherne. Daarbij zijn afwisselend de gemeente Heerenveen en de gemeente Boarnsterhim gastheer. Terherne kan het recreatieprofiel van de gemeente Heerenveen, "op de grens van bos en water", versterken. En er bestaat geen twijfel dat de combinatie van de watersport van Terherne met de sport in Heerenveen vele kansen biedt.

Gezien het financieel perspectief van Heerenveen (zie verder in deze tekst) benadrukt het college van Heerenveen het belang van de inzet van Boarnsterhim om "de zaken op orde te krijgen". Daarbij is het van essentiële betekenis dat rijk en provincie ook hun verantwoordelijkheid nemen, onder meer in het kader van de artikel 12 Fvw procedure. Hoewel de schaalvergroting op langere termijn tot voordelen zal leiden is de financiële staat van de gemeente Boarnsterhim voor het gemeentebestuur van Heerenveen op de korte termijn een zorgpunt. De incidentele tegemoetkoming in de fusiekosten van het Rijk lost daarbij de structurele problemen niet op.

PROFIEL VAN HEERENVEEN

Het college van Boarnsterhim gebruikt dit position paper in zijn nadere overwegingen over de herindeling van de gemeente. Met het oog op de mogelijke gedeeltelijke samenvoeging met Heerenveen ligt het voor de hand een beeld te schetsen van deze mogelijke fusiepartner. Het paper gaat in op de volgende thema's: onderwijs, werkgelegenheid, sport en imago, dorpenbeleid, lastendruk en het financieel perspectief en reserves.

Onderwijs

De plaats Heerenveen heeft een zeer breed onderwijsaanbod, met in vrijwel elke wijk een basisschool. Ook de meeste dorpen hebben een basisschool. De wijken Nijehaske en Skoatterwâld en het dorp De Knipe beschikken over een brede wijksschool in een zogenoemde MFA (multi-functionele accommodatie): scholen met kinderdagverblijf, peuterspeelzalen, welzijn- en sportvoorzieningen onder één dak. Zo'n accommodatie is in Jubbega vrijwel gereed en binnenkort wordt met de bouw van een MFA in Oudeschoot begonnen.

Voor voortgezet onderwijs zijn alle mogelijkheden voor vervolgonderwijs binnen de gemeente aanwezig, van VMBO tot VWO. Aan de Ds. Kingweg is recent een nieuwe school gebouwd, een VMBO-plein. De nieuwbouw van de OSG Sevenwolden (bovenbouw) aan het Fedde Schurerplein is deze zomer gereed. Als eerder werd een grondige (ver)nieuwbouw

voor de onderbouw gerealiseerd. Het gehele voortgezet onderwijs kon daarmee de afgelopen jaren nieuwe huisvesting betreden. Plannen voor de nieuwe huisvesting van het speciaal onderwijs (een investering van € 5 miljoen) zijn in een vergevorderd stadium. In maart 2010 stelde de gemeenteraad een krediet van bijna € 2,5 miljoen beschikbaar voor nieuwbouw van de onderbouw van het Bornego College (christelijke scholengemeenschap voor voortgezet onderwijs).

Het Friesland College biedt een breed scala aan MBO-opleidingen, zoals de sportopleiding CIOS, een technopark en een vervoers- en logistiekopleiding. Het Friesland College is gehuisvest in een scholencomplex dat onderdeel is van Sportstad Heerenveen. De campus heeft veertien MBO-sectoren voor ongeveer 2500 leerlingen.

Werkgelegenheid

Heerenveen kent een hecht en innovatief ondernemersklimaat. Mede als gevolg daarvan is sprake van een gunstige werkgelegenheidsontwikkeling. De gemeente stimuleert innovatie, zoals recent met het financieel faciliteren van een incubator, een innovatieknooppunt waar bedrijven een stap verder worden geholpen in hun innovatieve ambities. Deze hulp bestaat uit advies en risicodragende investeringen, maar ook uit het koppelen van wetenschappers en kunstenaars aan ondernemers.

De Heerenveense schaal is nog zodanig dat de netwerken hecht zijn. De gemeente Heerenveen stimuleert dat bedrijven elkaar ontmoeten, bijvoorbeeld door middel van (jaarlijkse) bijeenkomsten op de bedrijventerreinen. Het college is daarbij aanwezig om het contact tussen ondernemers en overheid zo laagdrempelig mogelijk te houden. Ook binnen de ambtelijk organisatie zijn aanspreekpunten en contactpersonen aangewezen. De ambities ten aanzien van meer grootschalige projecten als Thialf en Sportstad Heerenveen hebben, naast de sportfaciliteiten, ook te maken met de economische kansen die dit soort voorzieningen voor het Heerenveen en regionale bedrijfsleven opleveren.

De werkgelegenheid in de gemeente Heerenveen ontwikkelde zich de afgelopen jaren gunstig. Daarbij biedt (de plaats) Heerenveen veel banen voor een wijde regio. Zelfs in 2009 is in Heerenveen nog sprake geweest van groei. Van alle gemeenten in Fryslân is in Heerenveen de absolute toename van banen veruit het grootst geweest, namelijk 512 banen (van minimaal 15 uur). De procentuele toename lag op 2,6%.

	2000	2006	2007	2008	2009	Groei 2009
Heerenveen	16414	18180	19501	19906	20418	512
Leeuwarden	50445	53517	53910	54994	54521	-473
Opsterland	7149	7656	7817	7903	7983	80
Skarsterlân	8133	9026	9591	10064	10261	197
Smallingerland	20554	22878	24039	24285	24314	29
Sneek	12237	13921	14163	14940	14847	-93
Fryslân	207467	218527	225482	230790	231395	605

De werkloosheid bleef de afgelopen jaren op een lager niveau dan in de stedelijke kernen in de A7 zone en Fryslân (cijfers van het UWV, aantal niet-werkende werkzoekenden als percentage van de beroepsbevolking).

Gebied	December 2008	December 2009	April 2010
Heerenveen	6,1	7,7	6,5
Sneek	7,3	9,8	9,7
Skarsterlan	3,3	4,0	4,1
Opsterland	5,2	7,1	7,3
Smallingerland	7,7	10,3	9,4
Leeuwarden	11,3	10,3	10,7
Fryslân	6,5	7,8	7,4
Nederland	5,8	6,8	6,6

Sport en dynamiek

Heerenveen kent van oudsher een zeer sportieve gemeenschap en speelt in veel takken van sport een vooraanstaande rol. Niet alleen in voetbal en schaatsen, maar ook in turnen, ijshockey, korfbal, atletiek, hockey, tennis en skûtsjesilen. De faciliteiten zijn ruimschoots aanwezig, ook in de dorpen. Accommodaties met een landelijke of zelf mondiale uitstraling zijn het Abe Lenstra voetbalstadion en het Thialf ijsstadion.

Door zorg te dragen voor een goede verbinding tussen topsport en breedtesport krijgt sport ook een bredere betekenis bij het vormgeven van leefbaarheid en sociale verbanden. De investeringen in het Heerenveense sportstad-concept (en het daarmee kunnen sluiten van oude accommodaties) heeft een aanzienlijk financieel voordeel opgeleverd dat weer is ingezet ten behoeve van de breedtesport in de gehele gemeente.

Sport heeft een groot effect op de naamsbekendheid van Heerenveen. De aanloop als speelstad van een mogelijk wereldkampioenschap voetbal in 2018/2022 genereert veel publiciteit voor Heerenveen. Velen buiten Friesland hebben een associatie bij Heerenveen, en veelal een positieve associatie. Het gaat dan om de combinatie van sport (presteren) in een sportieve omgeving. Dit beeld heeft een bewezen effect op het aantrekken van bedrijven.

Dorpenbeleid

Alle dorpen van Heerenveen hebben, onder leiding van de Plaatselijke Belangen, een dorpsvisie opgesteld. Daaruit blijkt ook dat de inwoners trots zijn op hun dorpen. Ze waarderen de gemeenschapszin en het verenigingsleven. De besturen van Plaatselijk Belangen en de inwoners willen graag zelf een bijdrage leveren aan de verdere ontwikkeling van hun dorp. Niet door grootschalige plannen te bepleiten maar door te gaan voor bij hun dorp passende acties. In de elf visies hebben de dorpen gezamenlijk 450 actiepunten geformuleerd. De helft daarvan pakken de dorpen zelf op. Daarvoor hebben ze geen hulp van de gemeente nodig. Bij de andere helft hebben ze hulp nodig van de gemeente of andere partijen.

De gemeente Heerenveen waardeert de inzet om door zelfwerkzaamheid de dorpen nog leefbaarder te maken. Dat sluit goed aan op de gemeentelijke visie om burgers zoveel mogelijk zelf de regie ter hand te laten nemen. De dorpen hebben dus de regie over de uitvoering van de dorpsvisies en waar gewenst ondersteunt de gemeente dat, bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van ambtelijke deskundigheid en/of geld. Het blijkt dat veel dorpen worstelen met de vraag hoe een mooi idee omgezet kan worden in een goed en haalbaar uitvoeringsplan. Ook om daar bij te helpen kan de gemeente capaciteit,

bijvoorbeeld in de vorm van wijkmanagers, beschikbaar stellen. Daarnaast is voor een periode van drie jaar € 400.000 beschikbaar gesteld als co-financiering voor de door dorpen te ontwikkelen plannen. Met de dorpen is vooraf afgesproken dat zij via subsidies van derden, fondsenwerving, eigen werkzaamheden, enz. nog eens een bedrag van € 1.200.000 voor investeringen zoeken. Daarmee wordt de gemeente investering per saldo verviervoudigd.

Financiële positie van de gemeente Heerenveen

Voor Heerenveen geldt net als voor andere gemeenten de dreiging van kortingen op het gemeentefonds. Een groot pijnpunt zit in de volumekorting ter grootte van € 1,7 miljard ofwel 10% van de huidige omvang van het gemeentefonds. Voor Heerenveen betekent dat circa € 4,5 miljoen. Wat vanaf 2012 de uiteindelijke effecten voor het gemeentefonds zijn, is afhankelijk van de besluitvorming door het nieuwe kabinet. Overigens is er voor het jaar 2010 sprake van een sluitende begroting. Voor de jaren 2011 tot en met 2013 is er (grotendeels) rekening gehouden met de verwachte teruglopende rijksinkomsten (Gemeentefonds).

In het collegeprogramma 2010-2014 is in de financiële paragraaf aangegeven dat sprake moet zijn van een sluitende, solide begroting en een verantwoorde reservepositie. Op basis van de huidige inzichten is in het collegeprogramma een structurele ombuiging voorzien van € 8,0 miljoen. Hiermee moeten de voorziene tekorten worden opgevangen, een structurele versterking van de reserves plaatsvinden en moet er nieuw beleid worden ingepast.

Heerenveen kent een algemene reserve (niet geblokkeerd) die een buffer vormt voor het opvangen van risico's waarvoor geen bestemmingsreserve of voorziening is gevormd, het dekken van grote noodzakelijke uitgaven (nieuw beleid) en het opvangen van grote onverwachte tegenvallers (calamiteiten). Er wordt een minimale omvang aangehouden van 3% van de begrotingsuitgaven (circa € 3,75 miljoen). De maximale omvang bedraagt 6% (circa € 7,5 miljoen). De huidige reservepositie is onderstaand aangegeven.

Algemene Reserve	2010	2011	2012	2013
	X 1.000	X 1.000	X 1.000	X 1.000
Eindstand 31-12	€ 3.280	€ 3.430	€ 3.468	€ 3.618

Lasten voor de burgers

In het collegeprogramma 2010-2014 is voorzien dat pas in allerlaatste instantie de oplossing voor de voorziene toekomstige tekorten een oplossing kan worden gezocht door de lasten voor de burgers te verhogen. Naast de toepassing van het versterkt profijtbeginsel (burgers en bedrijven dienen bij te dragen in de door de gemeente tot stand gebrachte voorziening naar mate zij daarvan profijt hebben) is een verhoging van de tarieven van de onroerende zaakbelastingen een optie. Deze verhoging bedraagt maximaal 2% per jaar en de lastendruk dient daarbij rond of onder het Friese gemiddelde te blijven.

Op grond van de tarieven die gelden voor 2010 is Heerenveen in de COELO Atlas terug te vinden op plaats 98 (op basis van de meerpersoonshuishoudens¹). Onderstaand is een aantal voorbeelden uitgewerkt, waarin de lastendruk 2010 van een aantal huishoudens tot uitdrukking is gebracht.

¹ Ter vergelijking: Boarnsterhim staat op plaats 427, Skarsterlân staat op 46 en Leeuwarden op 107

Meerpersoonshuishouden in een huurwoning

OZB	€ n.v.t.	
Afvalstoffenheffing vast tarief	€ 136,80	
Afvalstoffenheffing diftar *	€ 94,25	
Rioolheffing	€ 153,12	
Totaal		€ 384,17

Meerpersoonshuishouden in een eigen woning van € 185.000

OZB eigenaren deel	€ 201,28	
Afvalstoffenheffing (vast tarief)	€ 136,80	
Afvalstoffenheffing (diftar) *	€ 94,25	
Rioolheffing	€ 153,12	
Totaal		€ 585,45

Meerpersoonshuishouden in een eigen woning van € 300.000

OZB eigenaren deel	€ 326,40	
Afvalstoffenheffing (vast tarief)	€ 136,80	
Afvalstoffenheffing (diftar) *	€ 94,25	
Rioolheffing	€153,12	
Totaal		€ 710,57

Meerpersoonshuishouden in een eigen woning van € 400.000

OZB eigenaren deel	€ 435,20	
Afvalstoffenheffing (vast tarief)	€ 136,80	
Afvalstoffenheffing (diftar) *	€ 94,25	
Rioolheffing	€153,12	
Totaal		€ 819,37

*) Voor een gemiddeld meerpersoonshuishouden is uitgegaan van 15 ledigingen 240 liter restafval en 5 ledigingen 140 liter GFT.

vastgesteld op 1 juni 2010,
Het college van Heerenveen